

A kapitulánsok utolsó szalmaszála

34 A csödbe jutott Ideiglenes Kormány, a megalkuvó eszer—mensevik vezetők a Demokratikus Tanácskozás összehívásával próbálták megmenteni szakadék szélére került hatalmukat. Ugy gondolták, hogy a Demokratikus Tanácskozással a bolsevizált szovjetek útját tudják állni. Eredetileg szeptemberben kellett volna összeülnie a szovjetek II. kongresszusának. A szovjetekben viszont a kapitulánsok elvesztették korábbi fölényüket. A demokratikus tanácskozásra azért volt szükség, hogy kimondják a szovjetekre a halálos ítéletet. A *szovjetrendszer válsága* c. cikkben az *Ivesszija* a szovjeteket antidemokratikus szervezeteknek állította be, melyekben a lakosság nagy része nincs képviselve. A cikk szerint a városi önkormányzati szerveknek nagyobb tekintélyük van, mint a szovjeteknek.

A Demokratikus Tanácskozást szeptember 14—22 (szept. 27—okt. 5) között tartották. A tervezett képviseleten többször változtattak, míg sikerült elérniük a kívánt reakciók túlsúlyát. (A szovjetek, szakszervezetek, gyári bizottságok képviselőit csökkentették, míg a zemsztvók, városi dumák, szövetkezetek, más polgári csoportok részvételét növelték.)

A legfőbb kérdés az új hatalom megszervezése volt. A szocialista miniszter urak közül ki nyíltan, ki burkolton a burzsoáziával való koalíciós kormány szükségességét hangsúlyozták, de beszédeikben kénytelenek voltak elismerni a kormány teljes tehetetlenségét.

A bolsevikok beterveztett nyilatkozata megállapította, hogy a forradalom válságos helyzetbe jutott. A nagytökével folytatott összes koalíciós kormányzati kombináció csak fokozta a csödbe jutott ország helyzetét.

A tanácskozás idején a szakszervezetek megbízottai is ülést tartottak. Itt mindössze 8 küldött helyeselt a burzsoá pártokkal való kormányalakítást. A mensevik Griyevics lemondott szakszervezeti elnöki posztjáról.

A parasztszovjetek küldötteinek megbeszélésén csupán 28 küldött helyeselt a kadetokkal való kormánykoalíciót, míg 95 ellene szavazott. Jellemző, hogy a mensevikék két-napos vita után 75:65 arányban elutasították a koalíciót. Mégis a mensevik vezetők a többség akarata ellenére a koalíció mellett beszéltek. Az *eszerek balszárnya saját pártját árulónak minősítette*. Amikor a demokratikus tanácskozáson részt vevő valamennyi, a szovjetek képviselőiben megjelent küldöttnék névszerint kellett a koalícióról szavazni 262:185 arányban elutasították a burzsoáziával való együttműködést.

A csufos vereség után az eszerek—mensevikék javasolták az *Előparlament felállítását*.

Október 7-én (20) nyílt meg az Előparlament. Kerenszkij rendezői „*demokratikus*” mázzal meszelték a reakciós tartalmat. A Mária palotában felszedték a perzsa szőnyeget, (még majd összeszárózzák az utca emberei) a fafaragású foteleket székek helyettesítették, a cári arcképeket eltávolították. A jobbszárnyat a kadett-tökecsék foglalták el, a balszárny legszélsőbb sorait az 53 bolsevik töltötte meg.

A megnyitó ülés formáságai után a bolsevik frakció nevében *Trockij nyilatkozatot olvasott fel*. A nyilatkozatot a párt Központi Bizottsága október 5-én Kamenyev 1. szavazata ellenében határozatra emelte. Lenin még szeptember 22-én követelte az előparlament bojkottálását, s a szovjetekben megszerzett pozíciók további erősítését hangsúlyozta, valamint a tömegek felkészítését az elkerülhetetlen harcra.

A nyilatkozat leleplezte Kerenszkij és cinkosai mesterkedéseit.

A nyilatkozat felolvasása után a bolsevikok elhagyták az üléstermet. Lenin október 7-én este a KB. határozata alapján illegálisan Petrográdba érkezett.

A magyar Lenin-legenda

Időnként újra föltámad a Lenin-legenda. Bóka László írja posthumus könyvében, az *Oszi naplóban* (1965), hogy anyai nagyapjától hallotta: Lenin egyszer megállt Pesten *Migray Józsefnél, a Schmitt Jenő* Henrik vezette szocialis anarchizmus egyik képviselőjénél. Pár éve a *Magyar Nemzet* hasábjain vitatták ebben, lehetett-e, s mikor Lenin a magyar fővárosban. *Békés István Legújabb magyar anekdotáinak* (1966) egy Amerikából hazalátogatott magyar hírlapíró közlése alapján szintén említi. Még azt is, hogy némelyek szerint *Kernstock Károly* ismert *Agitátor* című képenek modellje sem véletlenül hasonlít Leninre...

A minap a *Dél-Magyarország* szerkesztőségének küldték be a kítűnő újságíró és író, Ady hajdani menyasszonya, *Dénes Zsófia* cikkét *Az Erdekes Újság* 1919. évi május elsejei számából. Ez a cikk 1907 őszére tette Lenin állítólagos pesti tartózkodását.

Nem ez az első újság-cikk, amely a köztudatba dobta ezt a tetszetős ötletet. *Remete László* szöveggyűjteménye (*Igy látták a kortársak*, 1957.) az *Aradi Közlöny* 1917. november 15-i számából, tehát közvetlenül a Nagy Októberi Szocialista Forradalom híret követő napokból közli már az első ilyen híradást. Valószínű, hogy más lapokban is megjelent az akkori. Nem sokkal később, 1918. április 26-án a mi *Juhász Gyulánk* is említi Lenin, az *olvasó* című cikkében a *Szeged és vidéke* hasábjain. „Megtudtuk azt is, hogy évekkel ezelőtt Budapesten járt és hallgatta a magyar ideális anarkista, a zombori írónkból világhírű filozófussá vedlett *Schmitt Jenő* tanításait.”

Kevés a víz

Szabó György és még 17 Arva utcai lakos írta alá 54 családtag nevében is azt a levelet, amelyet a víz- és csatornaműhöz és szerkesztőségünkhöz is megküldtek. „Azt kérjük, hogy az utcában, a 2. számú ház előtti ivóvíz köz kifolyót ismét helyezzék üzembe. Az utcában eddig két közkút volt, s ezek közül az előbb említettet előtünk ismeretlen okból szeptember elején lezárták. Igaz, néhány lakos bevezette a vizet, de a többség a megmaradt egy kútról fedézi szükségletét.”

Miért sötét a Batthyány utca?

„A Hunyadi János sugárút és az Április 4. útja közötti sűrű lombzatú utzakaszon csak egy lámpa világít, az is gyakran kialszik. Miért nem változtatnak ezen a helyzeten évek óta?” *Patai Mihály*, Szeged, Batthyány utca 9. szám alatti lakos olvasónk azt is megírta levelében, hogy tavaly 45. utcájukbeli lakos aláírásával kérvényt juttattak el tanácstagjukon keresztül a DAV szegedi üzletigazgatóságához. Akkor a vállalat főmérnöke válaszában megígérte, hogy 1967-ben rendezik az utca közvilágítását. „Jönnek a hosszú sötét esték és reggelek, a hiányos világítás miatt a rossz járdákon botorkálva nap mint nap testi épségüket veszélyeztetik.”

Olvasóink írják

Szénnel vagy porral?

A lakosság legnagyobb része augusztustól októberig vásárolja meg a félre való tüzelőanyagot. Ezekben a hónapokban többszöröse nő a TŰZEP-telepek forgalma, s megszaporodnak a tüzelőellátással kapcsolatos panaszok is. Szerkesztőségünkhöz több bejelentés érkezett a legutóbbi hetekben, s ezek között leggyakrabban szerepel az a kifogás, hogy nagyon szegényes a tüzelőfajták választéka, legtöbbször csak 1—2 fajta szén kapható. Mások azért panaszkodnak, hogy a rendelőirodán drágán megvásárolt szén helyett gyakran haszontalan és nagy mennyiségű szénport szállítanak ki a lakásokba.

Erről írt hozzánk küldött levelében *Héjja Ferenc*, Szeged, Vajda utca 9/b szám alatti lakos olvasónk is. „Szeptember 21-én a TŰZEP-irodán vásároltam 15 mázsa I. osztályú, 58 forintos briketet. Amikor a fuvaros kezdte lerakni, megdöbbentem a rengeteg por láttán. Másnap reklamáltam az irodán, ahol biztattak, hogy majd küldenek valakit, aki megvizsgálja a tüzelőmet. Sajnos nem jöttek azóta sem, pedig utólag meg két ízben megsürgtettem őket. Kénytelen va-

gyok a Dél-Magyarországhoz fordulni, mert én is, más dolgozók is nehezen spórolják össze a tüzelőre való pénzt, ezért nem törlemelket és port akarnak venni.”

K. Sándor, F. Lajos és *Cs. Béla* olvasónk szintén a tüzelővásárlással kapcsolatban említi, hogy a TŰZEP-telepen csak olyan feltétellel szolgálták volna ki őket berentei szénrel, ha 10 mázsa-hoz 3—4 mázsa használatlan porstén is átvesznek. „Ugy tudjuk, hogy az árukapcsolás tiltott dolog, s véleményünk szerint ehhez, különösen ilyen formában a TŰZEP-nek sincs joga.”

Hibás neonok

„Nemrég olvastam a Dél-Magyarországban valaki kifogását, hogy a Tisza Aruházal szemben épült új berház udvarán nem a legszébb lámpát helyezték el, s igazat adok a levélírónak. De van ennél még néhány szemet rontóbb látvány is a Belvárosban. Amikor a Tisza Aruházal átadták a forgalomnak, már akkor feltűnt, hogy a neon alá helyezett, alumíniumból készült lemezen egyes betűk hiányoztak. Azóta a többi betű is lehullott s ott lóg

Köszönet a becsületes megtalálónak

Az Universal Ktsz-től kaptuk a következő levelet: „A nyilvánosság előtt kívánunk köszönetet mondani annak az embernek, akitnek becsületessége és szocialista emberi magatartása példamutató. Egyik dolgozónk szeptember 23-án Szőreg környékén motoros tricikkel végzett szállítást. Egy vontató előzése közben táskáját elvesztette. A vontató vezetője ezt látta és felvette a táskát. A táskából megállapította a nevet és a munkahelyet. Behozta irodánkhoz a táskát és átadta hamarabb, mint azt az elvesztő jelentette volna. A táskában a személyi okmányokon kívül 950 forint vállalati pénz is volt. Mindezt köszönet illeti Daru József, Deszk, Alkotmány utca 13. szám alatti lakost.”

A legfontosabb: a leszerelés

Szegedi beszélgetés *Fritz Baade* professzorral, a világhírű nyugatnémet közgazdással

Néhány évvel ezelőtt viharos gyorsasággal világhírűvé vált egy könyv. Rövid idő alatt megjelent németül, lengyelül, oroszul, csehül, svédül, angolul, franciául, portugálul, spanyolul és japánul is: összesen 16 nyelven. Kiadták magyarul is, s akárcsak másutt, nálunk is szenzációs sikerrel. 1965-ben már harmadik — 20 ezres — kiadását olvasta, mint emlékszünk rá, rendkívüli érdeklődéssel és izgalommal a hazai közönség. A könyvet *Fritz Baade* nyugatnémet közgazdász írta. Címe: *Versenyfutás a 2000. évig*. — Mi a titka ennek a rendkívüli sikernek?

Magától a könyv szerzőjétől, a 74 éves *Fritz Baade* professzortól kérdezem ezt. — Azt hiszem, a könyv sikerének oka mindenekelőtt az, hogy korunk legfontosabb kérdéseivel foglalkozik — mondja a professzor, aki legsikeresebb könyve első kiadásának megjelenése után rövidesen nyugdíjba ment, de egyetemi katedráját, s a kieli Világ gazdasági Intézet igazgatását nem a tétlen pihenéssel cserélte fel, hanem megalapította és azóta is vezetői a fejlődő országok gazdasági kutató intézetét. — Fennmarad-e az emberiség 2000-ig, megteremt-e, amire képes, a földi paradicsomot, vagy elpusztul: nincs ember,

akit ez a kérdés ne érdekelne, ne érintene.

A szegedi Tisza Szállóban beszélgettünk. A professzor törökországi útját — Isztambulban könyve kiadásáról tárgyal majd — Szegeden egy napra megszakította. Csütörtökön este érkezett, pénteken délután már utazott is tovább, Belgrádon és Szófián át, Törökországba. Egyébként nálunk a második világháború előtt, többször is járt, Törökországban pedig 12 éven át, egészen 1946-ig dolgozott, mint a kormány közgazdasági tanácsadója. Ezután két amerikai év következett. Hazájába 1948-ban tért vissza. Egy év múlva, mint a Szocialdemokrata Párt jelöltjét, a Bundestagba választották. *Fritz Baade* akkor másodikszor lett képviselő: Hitler uralomrajutása előtt a Reichstag tagja volt.

Csendes, halk hangon, lassú tempóban beszél a professzor. Mintha egy lecsendesedett életritmú ember beszélne. Pedig erről szó sincs. A professzor élete ma is nagyon tevékeny, cselekvő, aktív. Könyvet ír (a legújabb, A világ harca az éhség ellen címmel most jelent meg Németországban), utazik, előadásokat tart — legközelebb novemberben Moszkvában számol be kutatásairól — konferenciákat, tanácskozásokat szervez, irányít.

Hogy miért? Nemcsak egyszerűen azért, hogy szaktudományának új eredményeit ismertesse. Ez nagyon fontos, de van ennél fontosabb, lényegesebb cél is. — A legfontosabb a leszerelés — mondja. — A keleti és a nyugati országok számára egyaránt. Azzal biztosan meg lehet akadályozni a harmadik világháború kitörését, az emberiség pusztulását.

Kielben 1961-ben nemzetközi közgazdász tanácskozást tartottak a leszerelés kérdéséről, keleti és nyugati országokból érkezett tudósok részvételével. A konferencia rámutatott, mintegy előre megjósolta, hogy ha a fegyverkezési verseny továbbra is ilyen ütemben halad, az ipari fejlődés világszerte törvényszerűen csökkenni fog.

— Azóta ez be is következett. Egyetlen országot, Japánt kivéve.

— Véleménye szerint növekedtek-e a világban az

utóbbi években a leszerelés esélyei?

— A szükségessége mindenestre feltétlenül növekedett — feleli kissé fanyar mosollyal.

Visszatérünk kiindulásunkhoz, a világhírű könyvhöz.

— Hogyan fogadták a könyvet a különböző országokban?

— Ahogyan én tudom, számomra mindenütt nagyon kedvezően. Ezt — a kiadások magas száma önmagában is mutatja. A könyvet sehol és senki sem támadta. Azt, amit én könyvemben keserű igazságnak írtam, hogy tudniillik a világ súlypontja a 2000. évben nemcsak az emberek nagyobb száma miatt, hanem a gazdasági potenciál tekintetében is a keleti világra tevődik át, nemcsak a keserűségnek, hanem, úgy látszik, igazságnak is elfogadták. Mindenesetre nem támadták. Tanulmányom tankönyv lett a nyugatnémet népfőiskolákban és szak szervezeti iskolákban.

— A magyar kiadás előszavában *Vajda Imre* egyetemi tanár a könyv több mozzanatát bírálja. Mi a véleménye erről?

— Az előszó nagyon tartalmas, elemző, gondos munka. De a nézeteimben nem változtatott. Egyébként a napokban Budapesten hosszasan beszélgettem *Vajda* professzorral, természetesen ezekről a kérdésekről is.

— A könyvben nincs szó a megírásának időpontja miatt nem is lehetett — a szocialista országokban most kibontakozó gazdasági reformról? Mi a véleménye ezekről a változásokról?

— Szerintem szükségesek és helyesek. Feltétlenül alkalmasak arra, hogy tovább növeljék a szocialista országok gazdasági potenciálját, tehát arra, hogy a két rendszer versenyében erősítsék a szocialista világ esélyeit. Ugy gondolom azonban, hogy ezzel annak lényege, amit könyvemben írtam nem változik.

Az idő sürget, a beszélgetést be kell fejeznünk. A professzor még megmutatja nagy hírű könyvének különféle kiadásait, s elmondja, hogy hosszabb látogatást tervez Budapestre. Aztán feleségével együtt autóba ül és a szegedi Tisza Szálló elől elindul a jugszláviai határállomás, Rószke felé.

Órkös László